

Лук'яненко Олександр
*доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри
культурології, філософії та музеєзнавства
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)*

АМАТОРСЬКИЙ ТЕАТР «ФАБУЛА» ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА У ФОРМУВАННІ SOFT SKILLS ТА СВІТОГЛЯДНИХ ОРІЄНТИРІВ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Аматорські театральні колективи є ефективним середовищем для розвитку соціальних та емоційних навичок (soft skills) та формування світогляду студентів або здобувачів освіти. Взаємодія в театральних проєктах має глибокий вплив на особистісний розвиток. У театральному колективі всі учасники працюють разом задля створення успішної вистави. Це передбачає навчання ефективній комунікації, співпраці, розподілу ролей, вирішення конфліктів та взаємодопомоги. Такий досвід виховує відповідальність за спільний результат і вміння спільно досягати цілей.

Участь у театрі допомагає студентам розвивати емоційну чутливість, адже актори повинні розуміти та передавати емоції персонажів. Це сприяє розвитку емпатії, співчуття та розуміння людей з різним світоглядом і досвідом. Актори вчаться контролювати власні емоції та краще сприймати почуття інших. Театр допомагає покращити вербальну та невербальну комунікацію. Постановки вимагають від акторів чіткої артикуляції, відповідної мови тіла і вміння передати думки й почуття глядачеві. Ці навички корисні у публічних виступах, презентаціях та навіть у повсякденному спілкуванні. Акторська майстерність спонукає учасників до аналізу сценарію, розуміння мотивації персонажів та пошуку різних підходів до виконання ролі. Робота над складними сюжетними лініями та рішеннями допомагає розвивати здатність мислити творчо й критично.

Заняття в театрі часто передбачають рефлексію над власною поведінкою та самовираження. Це стимулює до самопізнання і формування стійкого внутрішнього світу, дає змогу розвинути впевненість у собі та навички самопрезентації. Учасники краще розуміють свої сильні та слабкі сторони, що важливо для особистісного розвитку. Через роботу над різними творами та темами учасники знайомляться з різними культурами, цінностями та соціальними проблемами. Це сприяє формуванню відкритого світогляду, толерантності та усвідомлення глобальних питань. Театральна діяльність також допомагає розвивати критичне ставлення до стереотипів та упереджень. Театр є

платформою для вільного вираження думок і почуттів, що важливо для гармонійного розвитку особистості. Учасники можуть випробовувати себе в різних амплуа, що сприяє розвитку уяви та креативності.

Аматорський театр «Фабула» Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка діяв із 2006 по 2020 рік. Кожна творча ідея повинна мати поштовх для свого народження. Ним стали події, що мали місце під час проведення тижня історичного факультету у квітні 2006 р. Доцентка кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії, кандидатка педагогічних наук Ірина Цебрій випадково потрапила на японське чаювання, організоване доценткою цієї ж кафедри, Наталією Бесєдіною. Переодягнені дівчата давали гостям дегустувати чай, декламувалися вірші. Ірина Цебрій вирішила поставити театральну виставу силами студентів. Проблема полягала в тому, що, історики мало знали епохи через стилі мистецтва. Театр же для спеціаліста, на думку, доцентки І. Цебрій, повинен бути необхідною складовою професійного зростання, бо вивчення суспільно-економічного чи політичного життя періоду – це один бік монети. А мистецтво – інший. Сцена умовно допомагає перенестися у минулі часи і дізнатися про події «зсередини».

Режисерка театру І. Цебрій із театром була на «ти» ще зі школи. Вона брала участь у постановці багатьох спектаклів, навіть була режисером деяких із них. У восьмому класі учні її колективу вибороли третє місце на Всеукраїнському конкурсі у Києві за постановку «Трьох мушкетерів». Потім у 1980-1990-х роках І. Цебрій займалася організацією музичних салонів, де також не обходилося без презентацій фрагментів із театральних вистав.

Виходячи зі специфіки театру, перша назва пропонувалася «Медіум Темпеста», що в перекладі означає «середні віки». Однак, згодом за студентської ініціативи за колективом закріпилася назва «Фабула». Перше бойове хрещення студентської театральної трупи відбулося на тижні факультету. Це було 12 квітня 2006 р. Для презентації обрали «Норманську сагу» Генріка Ібсена та середньовічний французький фарс «Пан Пантелен». Третя постановка була сценічною імпровізацією – середньовічним шоу – зустріч з відомим середньовічним поетом Франсуа Війоном у таверні «Чорний баран». Театр був одразу прийнятий публікою. Наступною у ланах було поставити п'єсу Бенджаміна Джонсона «Тричі перепливти Темзу». Саме з цією постановкою студенти поїхали на Всеукраїнський конкурс «Мельпомена-2006» у Павлоград.

За словами Ірини Цебрій, автор твору – Бенджамін Джонсон – сучасник Шекспіра – пройшов важку життєву дорогу: від каменяра, до солдата, від засудженого до ув'язнення у Тауері за вільнодумство до актора драматичного театру. Починав як актор театру останнього сильного конкурента Шекспіра – Антоніо Феррабоско. Цей твір він написав у 60 років, але так і не побачив його на сцені. Причина у тому, що всі герої твору – його сучасники. Усі почуття та

події, змальовані Джонсоном – ще були на поверхні. А тому він не хотів непотрібного розголосу. Тим паче, це єдиний твір, де Вільям Шекспір виступає героєм твору, а не геніальним автором. Та й за радянських часів п'єса друкувалася лише один раз, у виданні «Круг чтения» за 1991 рік, де Ірина Цебрій і познайомилась з нею. Твір у мережі знайти неможливо, він видається маловідомим. Попередніх постановок ми не знаємо. Твір дійсно важкий і глибокий. Він дає відповіді на багато проблемних питань: звідки трупа Шекспіра взяла гроші, щоб викупити міський театр «Глобус»? Хто були останні конкуренти Шекспіра по сцені? Як він їх позбувся? І, з рештою, що собою являв Шекспір як людина, які мав уподобання, звідки черпав натхнення? За таких умов переживання стосовно можливого успіху при підборі акторів, а й при оцінці успіху самої театральної вистави був високий.

У творі є одне цікаве місце, яке заворює усіх, хто споглядає дійство. Це відтворення знаменитої репетиції акторів у «Глобусі». Це місце допомагає привернути увагу тих, хто вже втомився від самої вистави через свою непосидючість. Так трапилось у Диканьці, де у нас були пробні виступи з постановкою. Вона триває дві с половиною години. Школярі – перша аудиторія театру «Фабула» – втомилися від тривалості постановки, від її складності (це вже не Ренесанс, але ще не класицизм). І раптом притихли, заслухались, замилювались саме тією дією, де актори показані у «робочій» атмосфері. Під час виступу у Павлограді у залі сиділо висококваліфіковане журі. Серед глядачів – одні актори та керівники театральних груп. Під час виступу у залі була гробова тиша.

На Всеукраїнському конкурсі, «Мельпомена 2006», із 26 студентських театрів України, Полтава поступилася балами лише Харкову, який із 15 можливих набрав 14,9 балів. Але в акторському складі трупи з Харкова було багато викладачів, головні ролі грали аспіранти, які відвідують театральні студії. З рештою, друге місце дісталось ПНПУ імені В. Г. Короленка і Львову (13,7 балів). Полтавці змогли привезти дипломи переможців в інших номінаціях. Це диплом третього ступеня за кращий акторський ансамбль та режисуру. Диплом другого ступеня кращому актору присвоїли студенту п'ятого курсу, Олегу Федюну, який грав шляхетну роль барона Фреслі. Останнім був диплом за кращу краще музичне оформлення драматичного твору.

Актори театру першого складу – це були в основному студенти п'ятого курсу. Існувала постійна проблема існування сталого ядра колективу та набору нових акторів до складу театру. Із 2007 р. склалася умовно постійна театральна трупа. У 2010 р. співрежисером театру став актор театру Олександр Лук'яненко. Головна тематика вистав театру – події епохи середньовіччя, проте, час від часу актори грали у виставах, що зображають добу Античності, Відродження, ХІХ та ХХ століть. Хронологія вистав за мотивами творів письменників наступна:

- 2006 р. – «Норманська сага» (Генрік Ібсен);
- 2006 р. – середньовічний фарс «Пан Пантелен»;
- 2006, 2019 р. – «Тричі переплисти Темзу» (Б. Джонсон);
- 2007 р. – «Атлантида» (за твором (О. Бердника «Подвиг Вайвасвати»);
- 2007 р. – «Нехай не згине княжий рід!»;
- 2007 р. – «Гастінгс» (Дж. Роуслі);
- 2008 р. – «Останнє кохання Соломона» (О. Купрін);
- 2008 р., 2018 р. – «Хан Аспарух» (Б. Калайков);
- 2009 р., 2019 р. – «Він пришов» (Дж. Прістлі);
- 2010 р. – «Постріл у Голлівуді»;
- 2010 р. – «Коли єпископу вклонявся Папа Римський» (А. Реале);
- 2010, 2011, 2015 р., 2018 р. – «Графиня Водзинська» (Ж. Дюфур);
- 2011 р. – «Орфей великого Неаполя» (А. Різе);
- 2012 р. – «Вибачте, Ви помилилися номером» (Л. Флетчер);
- 2012 р. – «Дініш Лаврадор» (Р. М. Підаль);
- 2013 р. – «Мазепа і Станіслав» (Г. Чілгррен);
- 2013 р. – «Горьківці» (за «Педагогічною поемою» А. Макаренка);
- 2013 р. – драма «Нефертіті, цариця Єгипту» (Р. Арділа-І-Арділа);
- 2014 р. – драма «І час збереже таємницю...» В. Дунін-Мартинкевич);
- 2014 р. – трагедія «Педро Кастильський» (Р. М. Підаль);
- 2015 р. – драма «Вашингтонська історія» (Елберт Карр);
- 2015 р. – драма «Перша любов Котляревського» (В. Савіно);
- 2015 р. – сага «Доньки Олафа Хрестителя» (Ю. Г. Чельгррен);
- 2016, 2019 рр. – драма «Солунські брати» (Б. Калайков);
- 2016 р. – драма «Амадей» (Пітер Шеффер);
- 2016 р. – драма «Поет і цар» (Адбулло Хайріддіні);
- 2016 р. – драма «Арраський горбань» (Фелісьян Марсо);
- 2017 р. – драма «Прованська казка» (Олександр Лук'яненко, Прованська казка: драма-перегук на дві дії (за мотивами «Доньки короля Рене» Генріка Герца);
- 2018 р. – драма «Я прийшов вас знищити» (Гаїб Туама Фарман);

Аматорські театральні колективи створюють особливий простір для розвитку цінних навичок і формування широкого світогляду, роблячи освітній процес живим та інтерактивним. Така діяльність сприяє вихованню гармонійних, свідомих і креативних особистостей, готових до сучасних викликів.

Список використаних джерел :

1. Лук'яненко О. Диво Мельпомени: прийшов, побачив, переміг. історія театру історичного факультету. *Вік-No! Спецвипуск*. 2006. С. 3.

2. Цебрій І., Лук'яненко О. Античність і Середньовіччя в театральних образах.
Ч. 3. Полтава : Фомат+, 2018. 128 с.

Луценко Дмитро
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
(науковий керівник – Г. Полянська)
(м. Полтава)

ПОЛТАВСЬКИЙ ПЕРІОД ЖИТТЯ ГРИГОРІЯ МИТРОФАНОВИЧА ДАВИДОВСЬКОГО

Григорій Давидовський (1866–1952) – диригент, композитор, педагог і фольклорист, ім'я якого було добре відоме в Україні 20–30-х років минулого століття. Географія його життя пов'язана з Сумською, Київською та Вінницькою областями України, Санкт-Петербургом і Харковом, а останній період музикант провів у Полтаві. Літератури про композитора досить багата, але посправжньому інформативних біографічних досліджень, які б ґрунтувалися на перевірених документах, майже немає. Життєвий і творчий шлях Г. Давидовського досліджували І. Довжинець, Л. Зінченко, М. Михайлов, М. Ржевська та ін.

2022 року Світлана Капко, співробітниця Полтавського краєзнавчого музею, опублікувала нові данні, раніше невідомі широкому загалу. Наводимо деякі з них [1].

Появі Давидовського у Полтаві передували трагічні події. 25 вересня 1943 року, відразу після звільнення міста від німецьких військ, була створена Полтавська Державна обласна філармонія і при ній – хорова капела. Першим керівником колективу став Павло Шаповаленко, якого за доносом звільнили і репресували. Рятувати ситуацію із філармонійною капелою і запросили Давидовського. До цього він очолював Державну капелу при Комітеті мистецтв у Харкові, а у музичних колах тоді побутувала небезпідставна думка, що Давидовський може організувати хор будь-де, з невідповідно підготовлених співаків, і довести його виконавську майстерність до вершин досконалості [1].

Влада ставилася до Г. М. Давидовського неоднозначно. У 1919 році Головноуповноважений у справах мистецтв УНР Микола Садовський запропонував Давидовському здійснити турне Україною, для «зміцнення свідомості українського народу і підвищення культури за допомогою пісні» [3], а у 1920-ті – 30-ті роки розпочалася кампанія травлі митця через засоби преси і виник сумнозвісний термін «давидовщина» [4].